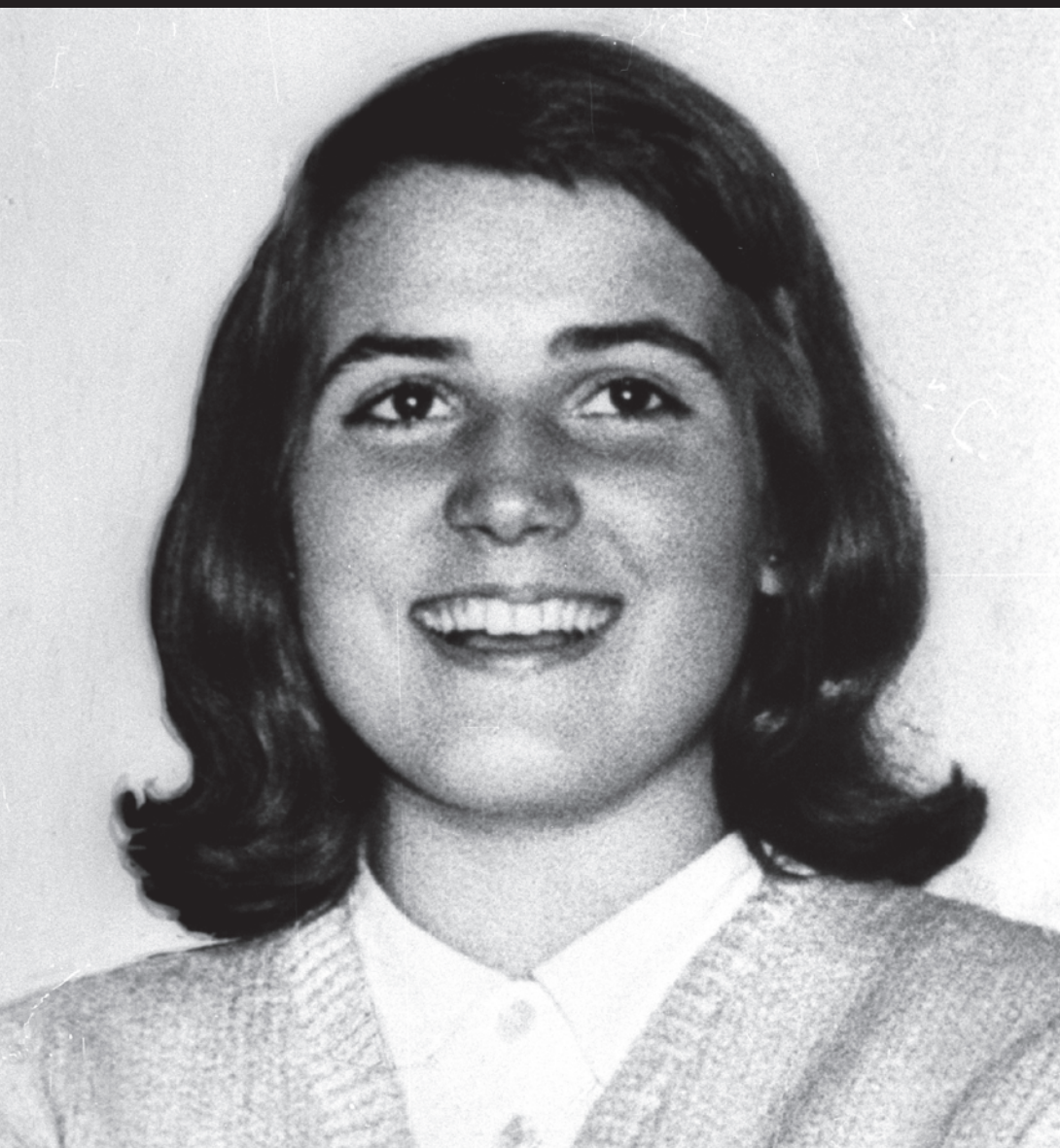

Montse Grases

ara toca Ser valenta

Edith Zeltner

L'últim Nadal

Desembre del 1958. Fa dies que a la ràdio posen cançons de Nadal; pels carrers i places de Barcelona es respiren aires d'Advent: aparadors guarnits amb motius nadalencs, llumetes de colors, rius de gent pels carrerons de Ciutat Vella, homes i dones carregats amb bosses i paquets que fan cua davant la caixa mentre pels altaveus sonen melodies...

D'un espaiós primer pis del número 183 del carrer de París surten rialles i cridòria de gent jove. A dins hi trobem unes noies enfeïnades, que decoren una habitació amb boles i estrelles, i penjen garlandes i tires platejades. Cal fixar-s'hi una mica per adonar-se que es tracta de la cambra d'una malalta. Des del llit, una noia adolescent d'aspecte pàl·lid però força eixerida dirigeix l'operació:

—Anna Maria, l'estrella blava més cap a la dreta, la serpentina d'argent posa-la allà, sobre el llum i a darrere, si us plau, deixa una mica d'espai per posar-hi les nadales que aniran arribant...

La vista de seguida se sent atreta per una rajola de València penjada a la paret amb una inscripció poc freqüent: «Sempre alegres».

La noia enllitada que dirigeix l'escena es diu Montse Grases. Té els cabells castanys llisos, amb un serrell al front, i una perleta a cada orella. Les àmplies bosses que ha fet sota els ulls no s'adiuen gaire amb la seva mirada plena d'energia. Des del juliol aquesta noia de disset anys sap que té un càncer al genoll.

Aquest seria, segurament, el seu últim Nadal —els pares ho pressentien i ella també—; tots esperaven un miracle però ningú no volia enganyar-se sobre el que podia passar. Quan en parlaven no se'ls veia pas tristos, com si es tractés de mudar-se per Pasqua a una altra ciutat o a un altre país.

Què havia demanat als Reis la Montse aquell any? Només calia veure com tractava els altres per adonar-se que tenia un desig molt clar: volia veure'ls feliços; no només contents, sinó autènticament feliços.

A qualsevol que hagués vist l'escena des de fora, aquella Nit de Nadal a casa dels Grases li podia semblar macabra: les nadales i els vòmits s'anaven intercalant. Tot just la Montse s'havia refet una mica, volia continuar amb la cançó començada; però aleshores eren els pares i els germans els qui no podien seguir cantant per l'emoció.

—Papà —se li sentia dir.

—Digues, Montse.

—Ets feliç? Em penso que som la família més feliç de tot Barcelona —i afegia, sense alterar el to de veu—: Quan em mori, m'agradaria molt que ningú no estigués trist. Vull que tots els qui conec estiguin contents.

Com eren possibles unes paraules com aquestes en una situació com la de la Montse? Cada dia empitjorava, fins al punt que havia de cridar:

–Ai, ai, no puc més, no aguanto més.

Aleshores, la seva mare feia fora tothom de l'habitació i, mentre l'acaronava, li deia:

–Montsita, filleta, aviat haurà passat. Au, va, plora tranquil·la si t'ha de fer bé.

Uns minuts després se n'avergonyia i demanava perdó per ser tan «ploranera».

La cama la tenia tan inflada que arribava als seixanta centímetres de diàmetre, i la pell tan tibant que començava a esquinçar-se per tot arreu. Cada dia havien d'intervenir diverses persones per canviar-li les benes, i la Manolita, la seva mare, es convencia per moments que no podria resistir-ho més: només de pensar en la pudor que es desprenia de les nafres obertes, i en el mal que li feia cada vegada que les hi tocava amb les mans sentia angoixa. Quan li havia de treure les benes s'emportava petits trossos de carn. La Montse, en aquells moments, concentrava totes les seves forces i cantussejava una melodia. Poques vegades va descriure exactament el que sentia i quan algun cop ho va fer deia:

–És com si tingués un terrible gos ferotge al genoll, que estigués constantment mossegant-me i estirant-me.

Quan algú preguntà en una ocasió a la senyora Grases com s'ho van fer per suportar durant mesos unes circumstàncies tan dures, de seguida n'obtingué la resposta: van recórrer a Déu. «Amb les nostres pròpies forces no ens n'hauríem pas sortit. Quan passes per una cosa d'aquestes, només has de pensar: Déu és aquí i em fa costat. Ell et dona una força que no havies tingut mai fins al moment en què la necessites. I és que Déu estreny però no escanya.

A més, no n'hauríem tret res de perdre els nervis: teníem altres fills, i la vida continuava...». Això no vol dir que ella i el seu marit, quan veien que la Montse patia tant, no tinguessin sovint la sensació que no podrien aguantar gaire més temps aquella situació. Més d'una vegada havien de sortir al carrer a distreure's una mica, anaven a fer un tomb, entraven en una església, i així pensaven en altres coses durant una estona i, quan tornaven a casa, havien recuperat una mica les forces, s'asseien al llit de la seva filla, li agafaven la mà, i miraven de somriure i de resar.

La mateixa Montse va demostrar una fortalesa poc habitual. Aquell juliol, en tornar de vacances, els pares li van dir que el seus dolors al genoll no eren «reuma» sinó càncer; un càncer d'ossos incurable.

–I si em tallen la cama? –va ser la seva primera pregunta.

–Ja no serviria de res, el càncer està massa estès –van haver de respondre els pares.

Un moment després –segons explicà la mare, que va seguir la Montse discretament després de la conversa– va seure a la seva habitació i, dirigint-se a la petita imatge de la Mare de Déu que tenia sobre la taula, li va dir: «Sempreel que Tu vulguis!». I, dit això, es va ficar al llit i es va adormir.

Certament, tenia un caràcter cada vegada més alegre. Havia tingut una «infantesa despreocupada», i amb els seus pares tenia un tracte amistós i ple de confiança. Tot i això, ens quedariem curts si la definíssim senzillament com una «optimista» o com una noia entusiasta i pietosa. El lliurament de la Montse tenia arrels més profundes i no era

en absolut fruit del romanticisme. Estava convençuda que Déu l'estimava, i que el sentit de la seva vida es trobava a donar-se a Déu i als altres. Jesús havia esdevingut per a ella un amic. A casa i a l'escola havia descobert aquest «amic» per primer cop. I quan la malaltia la va visitar, no va trontollar. Al contrari, va anar madurant per dins cada vegada més de pressa. Si Déu abans l'havia omplert d'alegria, de felicitat, d'amics simpàtics, de partits de bàsquet emocionants, ara també podia regalar-li dolors, podia desbaratar els plans i els somnis d'una noia de disset anys. Qui seria capaç de dir-li «passi-ho bé» al seu millor amic? Jesús, que ho ha donat tot, que s'ha donat a si mateix..., qui seria capaç de dir-li que «no» a un Jesús així quan arriba el moment de compartir la seva Creu?

La Montse va dir-li que sí, al principi potser una mica a contracor, de seguida però: «Si Tu ho vols...».

La família Grases

Els pares de la Montse es van conèixer i es van enamorar l'estiu de l'any 1936, abans que esclatés la Guerra Civil, aquella bogeria fratricida en què els espanyols es van enfrontar entre si, enmig d'incendis i assassinats. Quan al 1939 per fi es va acabar la guerra, i les dretes, sota el comandament del general Franco, celebraven la victòria, en Manuel Grases feia tres anys que servia de soldat. Però el llicenciament de la seva companyia s'anava retardant.

L'agost del 1939, amb la imminent Segona Guerra Mundial, no era el millor moment per demanar uns quants dies de vacances. Però en Manuel, que ja feia uns quants anys que estava promès, no volia esperar més per casar-se. Va provar el que semblava impossible: va picar a la porta del Tinent Coronel i li va demanar uns dies de permís per casament.

El superior, probablement mogut més pel cansament que per l'emoció davant la història d'amor d'un dels seus soldats, va optar per concedir-li el permís i el 7 d'agost es van casar a Barcelona. El mossèn era amic de tots dos. Van anar a Burgos de viatge de nuvis; allà van poder fer un romiatge que havien planejat des de feia temps i, al cap de

vuit dies, en Manuel es va reincorporar a la seva Divisió. El van traslladar un cop més; aquesta vegada a València.

Finalment va aconseguir la carta de llicenciament i va agafar el primer tren cap a Barcelona. El Manuel i la Manolita estaven joiosos de poder estar junts un altre cop. Van trobar un pis al carrer de París, una mica petit potser, sobretot tenint en compte que en Manuel volia tenir molts fills, però «per començar ja està bé», deia, diplomàticament, la seva dona. «Quan en tinguem dotze, ja en parlarem».

Durant els anys següents, mentre a la resta d'Europa queien les bombes i a l'Espanya de la postguerra es patia gana i mancança d'aigua i d'electricitat, van anar arribant al món els primers quatre fills: l'Enric al maig del 1940, la Montse el 10 de juliol del 1941, després en Jordi i, a l'octubre del 1944, l'Ignasi.

La Montse va fer la Primera Comunió al maig del 1948. Va ser la seva primera trobada interior amb Jesucrist, un Jesucrist amb qui es feia fàcil parlar. El seu oncle, al vespre, quan ja s'havia acabat aquell dia de festa en què hi havia hagut un bon dinar, titelles, i tot un programa de diversions, li va preguntar què l'havia impressionada més d'aquell dia i ella li va contestar: «Què vols que sigui? Els titelles!».

Si hom fulleja l'àlbum dels Grases, obté la impressió d'una família jove i animada, amb una alegria extraordinària. Des de l'any 1947 eren cinc: amb el naixement de la Pilar, la Montse per fi tenia una germana, a més dels seus tres germans. Els fills eren desperts i sans. La Montse era de bon caràcter i li agradava jugar, tot i que,

quan volia, podia ser força tossuda i obstinada. Quan més tard van preguntar als pares com s'ho havien fet per educar uns fills tan pietosos la mare, tot arronsant les espatlles, va dir: «No hem fet res d'especial. Hem procurat que descobrissin allò que a nosaltres ens omple: la convicció que viure com a cristià és molt bonic. Això, és clar, no és res que vingui de forma automàtica, amb un parell de frases pietoses de tant en tant. Hom ha de deixar-hi caure alguna cosa. Els hem ensenyat oracions senzilles d'infants i els hem parlat de Jesús i de Maria, la seva Mare. El meu marit i jo també els hem explicat com acceptar i oferir els patiments i les dificultats, que cada un ha de lluitar contra els seus petits defectes, que han d'ajudar-se entre ells...». I en Manuel afegia: «Jo volia sobretot que fossin sincers. Això per a mi és especialment important. Digues-me amb tota franquesa què és el que passa» els preguntava sovint. A mi tant me fa, si heu trencat alguna cosa; però heu de ser sempre sincers i dir la veritat; hagi passat el que hagi passat. Només us castigaré si m'enganyeu».

Si Déu feia un paper en la vida de la jove Montse, sens dubte era, en bona part per l'educació que li van saber donar els pares; en aquest camp l'havien anat portant de la mà.

A principis dels anys cinquanta va canviar d'escola i va passar els últims anys acadèmics no gaire lluny de casa, en un col·legi de monges. Era una estudianta normaleta i va arribar a completar tota l'escolaritat. L'apassionava jugar a bàsquet, a tennis i a ping-pong. A més li agradava fer excursions amb amics o amb la família sortint des del poblet on els Grases passaven l'estiu a un bon preu.

Mentrestant la família havia crescut: l'any 1949 van arribar al món unes bessones, la Crucina i la María José, i després encara va venir una noia, la Rosario.

La Manolita es va poder permetre uns quants anys tenir una dona que l'ajudés amb les feines de la casa, però quan l'empresa d'en Manuel va quedar-se amb números vermells, van haver d'arreglar-se sense cap ajuda i amb vuit fills. Malgrat els estalvis i que es van vendre el cotxe van haver de demanar diners. Però en l'educació dels fills no van voler estalviar: «L'educació ens semblava massa important per estalviar-hi». Naturalment van mirar que els fills no notessin les dificultats econòmiques. Però va arribar un moment en què tot i la seva confiança en Déu no haurien sabut com sortir-se'n..., si no hagués estat perquè un dia, com als contes de fades, va trucar a la porta el carter i va portar un xec amb 40.000 pessetes. Es tractava d'una herència que havia deixat una parenta de la senyora Grases que acabava de morir.

Amb tot, els fills conserven un bon record d'aquests temps difícils: «Érem una gran família», segons diu l'Enric, el gran, que més endavant va entrar al seminari i va ser capellà a Barcelona. «La vida a casa era molt divertida; sempre n'hi havia alguna de muntada; els pares vigilaven que les coses estiguessin ordenades, especialment les nostres joguines, la nostra roba i els llibres de l'escola. I com que no teníem gaires diners, per força havíem de tenir cura de les nostres coses i ens en sentíem responsables».

«Només ara, passats els anys, m'adono que el fet de viure en una gran família ens va preparar molt bé per a la vida. D'entrada vam aprendre –per força, diria jo– a

compartir. Ningú no tenia la seva habitació, ni els seus llibres, ni els seus esquis, sempre eren les nostres coses. A la Montse i a mi, com que érem els grans, ens confiaven els petits; i així de seguida ens vam haver d'espavilar, i ocupar-nos del altres va esdevenir com una segona natura.»

«En una gran família és fàcil perdre la visió de conjunt i que cadascú acabi tirant pel seu camí. Per evitar-ho s'ha de fer una opció conscient per estar pendent dels altres. Els meus pares ens van ensenyar a veure la família com una mena de projecte col·lectiu: cadascú al seu lloc, però sense perdre de vista el fi comú. Tots havíem de contribuir –cadascú d'acord amb les seves possibilitats– al sosteniment de la família, per tal que les dificultats mai no ens esclafessin.»

Els fills, de mica en mica, es van adonar que el pare i la mare deixaven en segon lloc les seves necessitats i desitjos personals. «La nostra reacció instintiva va ser –segons explica l'Enric– la de procurar no carregar els pares amb problemes innecessaris». Això volia dir evitar baralles a l'escola, estar contents amb el que teníem. Els meus amics sempre disposaven de diners per comprar-se un gelat o lllaminadures o per jugar al futbolí. A mi també em tornava boig el futbolí i, per jugar-hi, havia de fer els meus comptes i estalviar cèntims del tramvia per tal de reunir els diners necessaris. Era una qüestió d'honor.

«D'aquesta manera vam entendre –jo almenys–, el que costen els diners. És bo que els nens tinguin desitjos i que demanin diners, però dins d'un límit. Vaig entendre que les poques coses que posseíem, tenien el seu valor. Això, avui, pot sonar antiquat, i dubto que molts ho en-

tenguin. Em trobo sovint amb pares que compren als fills tot el que els demanen i que els deixen fer tot el que volen per tal d'evitar-los un trauma. Crec que és un error.»

«És clar que, alguna vegada, em vaig trobar amb situacions desagradables amb companys d'escola, però, analitzat en conjunt, tot allò va ser molt enriquidor...»

«En aquest sentit a casa tot era més aviat pobre i senzill. Vist amb perspectiva, haig de donar gràcies a Déu d'haver viscut amb certa estretor, que no ens sobressin els diners i que no ens poguéssim permetre tots els capricis.»

«Com deia, ens sentíem contents i feliços, però això no vol dir que fóssim una família idíl·lica. De fet penso que la família perfecta no existeix. Hi havia coses del dia a dia que a nosaltres els grans –la Montse i jo– ens preocupaven. És per això que vam crear una mena de “Consell de família” que es reunia un cop a la setmana, el dissabte. Sèiem tots junts, parlàvem i discutíem seriosament sobre els assumptes de la casa i de la família. Es tractava sens dubte de menudeses. Però quan un és petit li sembla molt important si es pot fer això o si no es pot fer...»

«De vegades aconseguíem allò que volíem; de vegades no. Però en tot cas, i encara que no ho diguéssim, ens agradava moltíssim la llibertat i la confiança que els pares ens donaven: podíem parlar de tot amb ells, i podíem dir el que ens semblava; és clar, tot al seu moment.»